

Francouzská filozofie 19. a 20. století

Maurice Merleau-Ponty

Vnímání

Věda „požaduje, aby dvě vnímané úsečky byly - stejně jako dvě reálné úsečky - stejné či nestejně, aby vnímaný krystal měl určitý počet stran. Nevidí, že specifíčností vnímání je to, že připouští víceznačnost, chvění, že se nechává dotvářet kontextem. V Müller-Lyerově iluzi jedna úsečka přestává být rovna druhé. Ale nestává se kvůli tomu „nerovnou“, stává se „jinou“. To znamená, že objektivní izolovaná úsečka a táž úsečka začleněná do nějakého útvaru přestávají být pro vnímání „stejně“. (*Fenomenologie vnímání*, str. 18)

Prostorové, časové a číselné soubory se nečlení do rozlišených a identifikovatelných členů, s nimiž bychom mohli zacházet. Brání jim v tom jednou ulpívání vnímaného na jeho kontextu, tedy jakási vazkost, a jindy zas to, že je v něm přítomna pozitivní neurčitost. A právě tuto před-objektivní oblast musíme sami v sobě prozkoumat, máme-li porozumět tomu, co znamená pociťovat. (*Fenomenologie vnímání*, str. 19)

Tělo

Když se procházím po bytě, rozličné aspekty, z nich se mi nabízí, by se mi nemohly jevit jako vzhlady jedné a téže věci, pokud bych nevěděl, že každý z nich představuje byt viděný odsud či odtamtud, pokud bych si nebyl vědom svého vlastního pohybu a svého těla jako něčeho, co zůstává totožné napříč různými fázemi tohoto pohybu. Zajisté, mohu v myšlenkách z výšky popatřit na svůj byt, mohu si jej představovat či načrtnout na papír jeho plánek, ale ani tehdy nedokážu uchopit jednotu předmětu bez zprostředkování, jímž je tělesná zkušenost, neboť to, čemu říkám plánek, je jen širší perspektiva: je to byt „viděný shora“. Všechny obvyklé perspektivy v něm mohu shrnout jen proto, že vím, že jeden a týž tělesný subjekt je může postupně vidět z rozličných pozic. (*Fenomenologie vnímání*, str. 235)

Nemám nijak zapotřebí nazřít svůj vlastní pohyb z objektivního hlediska a jemu skládat účty, abych posléze za jevem rekonstruoval skutečný tvar předmětu: účet je již vystaven, nový jev se již spojuje s prožívaným pohybem a nabízí se jako jev krychle. Věc a svět mi jsou dány zároveň s částmi mého těla - nikoli na základě nějaké „přirozené geometrie“, nýbrž v živoucím spojení, jež je srovnatelné či spíše totožné se spojením, které existuje mezi částmi mého těla samotného. (*Fenomenologie vnímání*, str. 237)

Umění

Díváme-li se /tudíž/ na obraz, nejedná se o to, abychom hledali co nejvíce odkazů k námětu, či k případné historické okolnosti, která stála u jeho zrodu. Jedná se stejně jako u vnímání věcí samých o to prohlížet si a vnímat obraz ve všech jeho němých poukazech, jež jsou ukryty v tazích štětce zachycených na plátně, dokud se všechny bez analyzování a rozumového uvažování nespojí v přísně uspořádaný celek, z něhož zřetelně cítíme, že nic není nahodilé, byť to nedokážeme rozumně vysvětlit. (*Svět vnímání*, str. 61-62)